

PSI – Kort information om tjänstehandelsavtalet TISA (Trade in Services Agreement)

Juli 2013

Vad är TISA?

Vid början av år 2012 lanserade omkring 20 medlemmar i Världshandelsorganisationen WTO (EU-länderna räknas som en medlem) som kallade sig för "vänner av tjänster" (The Really Good Friends of Services) hemliga och inofficiella samtal med sikte på ett avtal om utökad liberalisering av handel och investeringar i tjänster, och att införa "regleringsdiscipliner" för alla tjänstesektorer, inklusive många offentliga tjänster. "Disciplinerna", eller avtalsbestämmelserna, skulle ge utländska tjänsteleverantörer tillgång till inhemska marknader till lika gynnsamma villkor som inhemska leverantörer, och begränsa regeringarnas möjligheter att reglera, upphandla och erbjuda tjänster. Det skulle i princip ändra regleringen av många offentliga och privatiserade eller kommersiella tjänster från att syfta till allmänhetens bästa till att tjäna privata, utländska företags vinstintressen.

Förhandlingar har inletts, och man siktar på "betydande framsteg" före Världshandelsorganisationens ministermöte i Bali, Indonesien, i december 2013, för att sedan slutföra förhandlingarna om ett mycket ambitiöst avtal om en långtgående liberalisering av tjänstehandeln och disciplinering av regeringarnas verksamhet på området under det följande året.

Gruppen av "vänner av tjänster" omfattar idag Australien, Kanada, Chile, Colombia, Costa Rica, Hongkong, Island, Israel, Japan, Mexiko, Nya Zeeland, Norge, Panama, Pakistan, Peru, Sydkorea, Schweiz, Taiwan, Turkiet, USA och de 27 EU-länderna.

Varifrån kom idén?

TISA-förhandlingarna följer i stort sett företagets agenda, som går ut på att använda sig av "handelsavtal" för att förmå länder att genomföra en extrem liberalisering och avreglering, i syfte att uppnå högre vinster på bekostnad av arbetstagare, jordbrukare, konsumenter och miljön. Det föreslagna avtalet är ett direkt resultat av ett lobbyarbete som utförts av multinationella koncerner inom bank, energi, försäkring, telekommunikationer, transport, vatten och andra tjänstesektorer. De har använt sig av lobbygrupper som *US Coalition of Service Industries (USCSI)* och *European Services Forum (ESF)*.

Trots dagens många finansiella, ekonomiska, sociala och miljömässiga kriser reproducerar man i reglerna som föreslås för TISA just de regler som bidragit till kriserna, och utvidgar dem dessutom. Reglerna finns i Världshandelsorganisationens Allmänna tjänstehandelsavtal (GATS) och i andra frihandelsavtal, och de "disciplinerar" och begränsar regeringarnas åtgärder och regleringsmöjligheter.

GATS-avtalet har ett inbyggt program för fortsatta förhandlingar, som infördes som ett viktigt företagsintresse när man lanserade Doha-omgången av WTO-förhandlingar år 2001. Doha-omgången har nu hamnat i ett dödläge, och TISA är ett försök från tillskyndarna av ett aggressivt öppnande av marknaderna att främja företagsintressena.

Vilka slags tjänster kommer att omfattas av TISA?

"Tjänster" täcker in en lång rad olika verksamheter, alltifrån transport, (tele-) kommunikationer, byggande, detaljhandel, ingenjörskonst, energi, vattenförsörjning, bokföring, marknadsföring, reklam, bankverksamhet och försäkring, till miljöskydd, underhållning, museer, utbildning, sjukvård, begravningar och mycket annat. GATS-avtalet definierar dem alla som handelsvaror, och gör alla mänskliga verksamheter till föremål för kommersiella förhandlingar bakom stängda dörrar.

Enligt GATS kunde länderna dock välja vilka tjänster man ville liberalisera och göra till föremål för avregleringarna och reglerna i avtalet. Enligt förslaget till TISA-avtal däremot kommer de anslutna länderna att behöva liberalisera i stort sett alla slags tjänster och sektorer. Enligt vissa "vänner av tjänster" innebär detta 90 % av alla tjänster.

Förutom att de gör listor över tjänster som de vill liberalisera vill "vännerna" också utarbeta discipliner för hur tjänstesektorer skall kunna styras, och begränsa regeringarnas och parlamentens rätt att reglera sektorerna. Här har man redan gått mycket längre än de befintliga begränsningarna i GATS andra frihandelsavtal.

Vilka följder får det föreslagna avtalet?

Det föreslagna TISA-avtalet står i strid med allmänhetens intresse, då det inte garanterar att utländska investeringar i tjänstesektorer faktiskt står i samklang med offentliga mål och hållbara ekonomier. Vi är särskilt oroliga för att man undergräver viktiga tjänster som sjukvård och sjukförsäkring, vatten- och elförsörjning, postgång, utbildning, allmänna färdmedel, renhållning och annat, om de överlämnas till privata och utländska företag som motiveras enbart av vinstintresset, och som betjänar endast dem som kan betala marknadspriser.

Det finns gott om exempel på att stater har privatiserat offentliga tjänster och sedan låtit utländska företag ta över dem, endast för att finna att företagen snart börjar höja priserna för försämrade tjänster, till skada för både användarna och regeringen.

TISA kan komma att påverka den offentliga upphandlingen genom att införa inskränkningar för hur regeringar skall kunna göra inköp och erbjuda tjänster. Principer om konkurrensneutralitet kan begränsa de politiska möjligheterna att verka för sociala och ekonomiska mål eller utvecklingsmål. Särskilt definitionen av offentliga tjänster kommer att få stor betydelse.

Avregleringen av den finansiella sektorn och kapitalströmmarna, som bland annat uppmuntrades av 1990-talserans GATS- och frihandelsavtal, ledde till den senaste globala finanskrisen och den följande världsomspännande vågen av ekonomiska nedgångar. Att miljoner människor fortsätter att lida av arbetslöshet och utsätts för ekonomiska åtstramningar påminner oss om att en återreglering av den finansiella sektorn är avgörande för att vi skall kunna återskapa stabilitet och förhindra framtida finansiella och ekonomiska kriser.

TISA förväntas inte innehålla några bestämmelser om att utländska investeringar i tjänstenäringsar endast bör genomföras på sätt som gynnar allmänheten, eller när det lagts fram en specifik offentlig plan som bland annat tvingar även privata företag att ta ansvar för utvecklingsmål och sociala mål som berör befolkningen.

TISA skulle istället skydda utländska investerare mot vad dessa anser vara handelshindrande regleringar (även om dessa regleringar syftar till att skydda miljön, människors hälsa, säkerheten, den finansiella stabiliteten och allmänhetens intresse).

Utländska företag kan till och med få möjlighet att skydda sin "rätt" till vinster genom att dra värdländer inför domstol, om förlikningsmekanismer för investerare och stater, som föreslagits i andra avtal, och som innebär att utländska företag kan stämna enskilda länder i ogenomsynliga domstolar utanför regeringarnas myndighetsområde, införs i TISA.

Den föreslagna grundstrukturen i TISA

Många delar av det föreslagna avtalet är fortfarande oklara. Förhandlarna har dock enats om flera centrala aspekter, och det finns tydliga indikationer om flera andra, bland andra de följande:

- Anslutna länder kommer att behöva liberalisera i stort sett alla tjänster och sektorer, och de kommer att pressas att undanta endast ett litet fåtal tjänster i sina åtaganden – vilket utökar det befintliga GATS-avtalets täckningsområde betydligt.
- Alla utländska tjänsteleverantörer och deras produkter kommer att få inhemsk status, utom tjänster som räknas upp i en undantagslista (en betydande skillnad jämfört med GATS).
- Det föreslagna avtalet skall "multilateraliseras" efter att det trätt i kraft, vilket innebär att andra länder kommer att pressas att ansluta sig, efter att de mest extrema liberaliserarna fastställt ramarna.
- För USA är "verkställbarhet" ett huvudkrav för TISA, och det tyder på att de kommer att vilja införa förlikningsmekanismer för investerare och stater.
- Nya och långtgående discipliner för regleringar kommer förmodligen att omfatta "stoppbestämmelser", som innebär att inga nya så kallade handelsrestriktiva regler kan införas i en tjänstesektor. Dessutom skulle en "spärrhakebestämelse" föra med sig att alla framtida ensidiga elimineringar av regleringsåtgärder som kan anses vara diskriminerande, automatiskt skulle befästas i TISA-avtalet.

Hur öppna är förhandlingarna?

TISA-samtalen är inte offentliga. Medborgare, parlamentariker, fackföreningar, tillsynsmyndigheter, tjänsteanvändare och andra intresserade har ingen, eller endast begränsad tillgång till personer som beslutar om förhandlingsmandat, eller till själva

förhandlingarna eller möteshandlingarna. Företagen kan dock fastställa dagordningen, och har tillgång till möteshandlingarna. Det är oacceptabelt att texter som är föremål för förhandlingar inte offentliggörs, och att man inte tar in synpunkter från tillsynsmyndigheter, offentliga tjänsteleverantörer och användare, parlamentariker, statliga och lokala tjänstemän, samt civilsamhällets organisationer. Parlamenten och andra lagstiftande församlingar måste kunna besluta om bindande mandat för förhandlingarna, och resultaten får inte träda i kraft innan de har blivit föremål för omröstning bland valda ledamöter.

Påverkas migrerande arbetstagare?

Det föreslagna TISA-avtalet förespråkar liberalisering av så kallad tillfällig migration av fysiska personer, i själva verket migrerande arbetstagare, utan att deras mänskliga rättigheter och rättigheter som arbetstagare garanteras. PSI anser att arbetsmigration ligger utanför ramen för vad som kan behandlas i frihandelsavtal, och istället måste tas upp i de normativa trepartssamtalen inom Internationella arbetsorganisationen (ILO).

Kan TISA få betydelse för icke anslutna länder?

Det föreslagna TISA-avtalet utgör också ett hot mot länder som inte deltar i samtalen. Europeiska unionen och USA har tydliggjort att man vill "multilateralisera" förhandlingarna. Det finns en risk för att TISA-länderna, när de har undertecknat avtalet, kommer att försöka agera som ett block under GATS-förhandlingar inom Världshandelsorganisationen, och pressa andra länder att ansluta sig till TISA-nivån för liberalisering och avreglering. Därmed skulle de undergräva riktlinjerna om tjänstehandelsförhandlingar som alla WTO-medlemmar har enats om.

Nästa steg

PSI arbetar nu med ytterligare forskning om följderna av TISA för våra sektorer. Vi hoppas ha slutfört detta arbete under andra halvan av 2013. Vi kommer att samarbeta med våra allierade i civilsamhället och andra för att motsätta oss TISA-avtalets skadliga effekter. Om ni vill engagera er i detta arbete kan ni göra följande:

1. Skicka namn och kontaktuppgifter på er fackförenings ansvarige för handelsfrågor till PSI; Pauline.Chase@world-psi.org.
2. Ställ er bakom det bifogade brevet som utarbetats av PSI och våra allierade i nätverket "Vår värld är inte till salu". Skicka organisationens underskrift, med angivelse av land, till Manicandan; manicandan@gmail.com, med kopia till Pauline Chase; Pauline.Chase@world-psi.org.
3. Ta kontakt med er lokala kampanj (eller be PSI att sätta er i kontakt med den) för att bekämpa TISA i ert land.
4. Håll PSI informerat om ert arbete på området genom att regelbundet kommunicera med PSIs ansvarige för policy- och påverkansarbete Daniel.Bertossa@world-psi.org.

Signed,

International and Regional organizations and Networks		
1	Asia Pacific Mission for Migrants (APMM)	A regional migrant centre working in the Asia Pacific and Middle East region.
2	Asia Pacific Research Network (APRN)	APRN is a network of leading research NGOs in the Asia-Pacific. It is active in promoting exchange, coordination and capacity building support in research.
3	Eastern and Southern Africa Small-scale Farmer's Forum (ESAFF)	ESAFF is a network of small holder farmers that advocate for policy, practice and attitude change that reflects the needs, aspirations, and development of small-scale farmers in east and southern Africa. ESAFF operates in 13 countries.
4	IBON International	IBON initiates and implements international programs, develops and hosts international networks, initiates and participates in international advocacy campaigns, and establishes regional and country offices. IBON strengthens links between local campaigns and advocacies to international initiatives.
5	Indigenous Peoples Movement for Self Determination and Liberation (IPMSDL)	The IPMSDL is comprised of indigenous leaders and advocates from different countries in Asia, Pacific, Australia, Africa, Europe and North America. The IPMSDL stands for the right of indigenous peoples to govern ourselves and for liberation from imperialism, state oppression and human rights violations.
6	International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco and Allied Workers' Associations (IUF)	The IUF is currently composed of 385 trade unions in 123 countries representing a combined representational membership of over 12 million workers (including a financial membership of 2.6 million). It is based in Geneva, Switzerland.
7	Public Services International (PSI)	Public Services International (PSI) is a global trade union federation dedicated to promoting quality public services in every part of the world. PSI brings together more than 20 million workers, represented by 650 unions in 148 countries and territories.
8	Transnational Institute	The Transnational Institute (TNI) of Policy Studies carries out radical informed analysis on critical global issues builds alliances with social movements develops proposals for a more sustainable, just and democratic world.
9	UNI Europa	UNI Europa is a European trade union federation for services and communication. It represents 7 million workers in 330 European trade unions.
10	UNI Global Union	UNI Global Union is the voice of 20 million service sector workers around the world. Through 900 affiliated unions, in 150 countries UNI represents workers in the Cleaning & Security; Commerce; Finance; Gaming; Graphical & Packaging; Hair & Beauty; ICTS; Media, Entertainment & Arts; Post & Logistics; Social Insurance; Sport; Temp & Agency Workers and Tourism industries.

	National Organizations	
11	11.11.11	Belgium
12	Alliance Sud	Switzerland
13	All Nepal Peasants Federation	Nepal
14	Argentine Federation Of Commerce And Services Workers (FAECyS)	Argentina
15	Australian Fair Trade and investment Network	Australia
16	Bharatiya Krishak Samaj	India
17	Bia'lii, Asesoría e Investigación, A.C.	Mexico
18	Center for Encounter and Active Non-Violence	Austria
19	Coalition Paysanne de Madagascar.	Madagascar
20	Confederation of Labor and Allied Social Services (CLASS)	Philippines
21	Cordillera People's Alliance (CPA)	Philippines
22	Corporate Europe Observatory (CEO)	Belgium
23	Council of Canadians	Canada
24	Eastern and Southern Africa Small Scale Farmers Forum (ESAFF- Uganda)	Uganda
25	Eastern and Southern Africa Small Scale Farmers Forum (ESAFF)	Zambia
26	Eastern and Southern Africa Small Scale Farmers Forum (ESAFF)	Burundi
27	Eastern and Southern Africa Small Scale Farmers Forum (ESAFF)	Rwanda
28	Eastern and Southern Africa Small Scale Farmers Forum (ESAFF)	Lesotho
29	Eastern and Southern Africa Small Scale Farmers Forum (ESAFF)	Mozambique
30	Federación de Trabajadores del agua Potable y Alcantarillado del Perú (FENTAP)	Peru
31	Food & Water Watch	USA
32	Friends of the Earth (FoE)	Uruguay
33	Indonesian People's Alliance (IPA)	Indonesia
34	Institute for National and Democracy Studies (INDIES)	Indonesia
35	Jóvenes frente al G20	Mexico
36	Kenya Small Scale Farmers Forum (KESSFF)	Kenya
37	Krisoker Sor (Farmers' Voice)	Bangladesh
38	Mtandao wa Vikundi vya Wakulima Tanzania (MVIWATA)	Tanzania
39	National Smallholder Farmers Association of Malawi	Malawi
40	Public Citizen	USA
41	Seychelles Farmers' Association	Seychelles
42	South Africa - Small scale Farmers Networking Forum (SA-SFNF)	South Africa
43	Worldview	Gambia
44	Zimbabwe Smallholders Organics Forum (ZIMSOFF)	Zimbabwe